

Memo EHS Compensatie

aan: Gemeente Lingewaard

van: SAB

ons kenmerk: BROI/LUTT/110189

datum: 13 november 2012

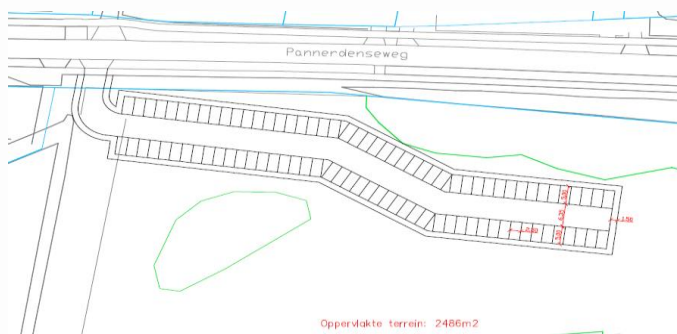
betreft: Compensatie ingrepen EHS parkeerterrein Fort Pannerden

INLEIDING

De gemeente Lingewaard is voornemens om voor de openstelling van Fort Pannerden en als TOP-locatie (Toeristisch Opstap Punt) een parkeerterrein van ongeveer 2.500 m² aan te leggen. Dit parkeerterrein biedt ruimte voor circa 100 parkeerplaatsen en wordt ontsloten via de Pannerdenseweg. De locatie ligt in de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) met de functie natuur. Voor ontwikkelingen in de EHS met de functie natuur geldt een compensatieplicht¹. Dit houdt in dat de EHS dat wordt aangetast wordt gecompenseerd, waarbij de compensatielocatie:

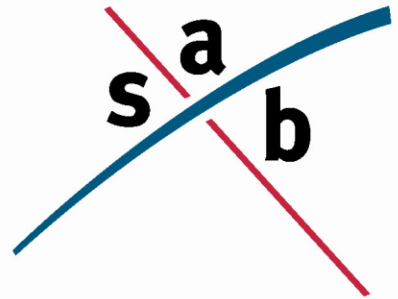
- de kwaliteit van de EHS verbetert, waarbij de oppervlakte van de EHS gelijk blijft of toeneemt; of
- het areaal van de EHS wordt vergroot, ter compensatie van het gebied dat door de activiteiten verloren is gegaan, indien daarmee een beter functionerende EHS ontstaat. Hierbij geldt een maximale compensatieverplichting van 166%, afhankelijk van de ontwikkeltijd².

Deze memo gaat in op de compensatieverplichting vanuit ecologie en planologie. In onderstaande afbeelding is de locatie van het parkeerterrein weergegeven.

¹ Artikel 18.2.1 Ruimtelijke Verordening Gelderland, Geconsolideerde Versie (27 juni 2012).

² Streekplanuitwerking herbegrenzing EHS, juli 2009.

1. ECOLOGIE

1.1 PARKEERTERREIN

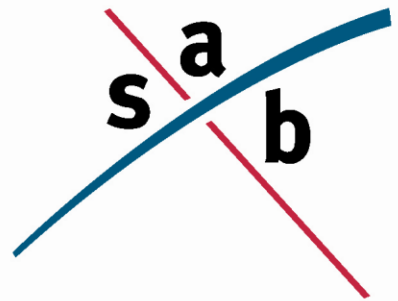
De huidige natuurwaarden van het parkeerterrein liggen zowel laag als hoog. Het westelijk deel wordt regelmatig gemaaid ten behoeve van de schietvereniging. Op deze locatie groeien alleen grassen (dominant) en enkele lage kruiden. De natuurwaarden op dit deel zijn laag te noemen. Het oostelijk deel wordt niet gemaaid en vertoont een natuurlijk verruigd karakter waarin grassen, brandnetels, distels, bramen en sleedoorns elkaar regelmatig afwisselen. Dit resulteert in een veelvuldige variatie in structuur. In onderstaande afbeelding is een indruk gegeven van de huidige situatie van de locatie waar het parkeerterrein komt.

Het oostelijk deel van het parkeerterrein wordt hoogst waarschijnlijk regelmatig gebruikt door fauna. Zo werden de sleedoorns ten tijde van het veldbezoek veelvuldig gebruikt door putters en mezen als rust-, voedsel- en schuillocatie. Verder worden de zaden van distels en de vruchten van de braam in het najaar gebruikt als voedselbron voor vogels en muizen. De brandnetels en overige bloeiende planten worden in het voorjaar en zomer gebruikt als voedselbron en voortplantingslocatie voor insecten. Vanuit ecologisch oogpunt voldoet deze locatie als een uitvalspunt voor fauna en heeft daarmee een meerwaarde voor de EHS.

1.2 COMPENSATIELOCATIE

De compensatie van aantasting van circa 2.500 m² van de EHS wordt gezocht buiten de EHS, waarmee het areaal EHS wordt vergroot. Deze locatie ligt ten noorden van Sterreschans en ten westen van het Pannerdensch Kanaal. De compensatielocatie heeft een grootte van circa 7.500 m², drie keer de oppervlakte dat aangetast wordt. Op de afbeelding op de volgende pagina is de locatie van de compensatielocatie weergegeven.

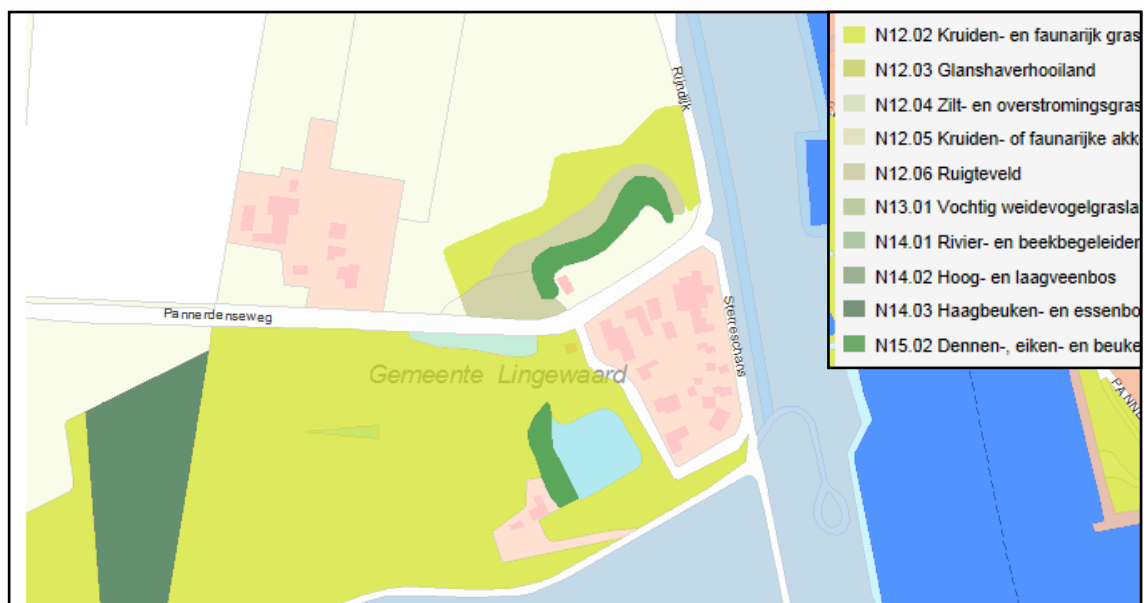

In de huidige situatie bestaat de compensatie locatie uit een ruigte met onder andere brandnetels, distels, klavers en grassen. De zuidelijke rand bestaat uit oude populieren met ondergroei van enkele jonge zomereiken, lindes en meidoornhagen. De gronden worden begraaasd door pony's. Onderstaande afbeelding geeft de compensatielocatie weer vanaf boven (links) en ten tijden van het veldbezoek (rechts).

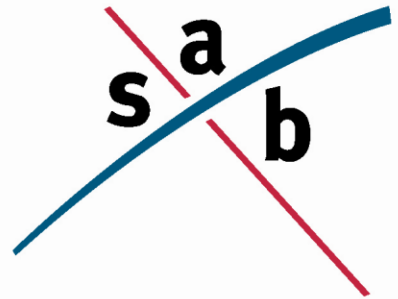
1.2.1 huidige waarden compensatielocatie

In het Natuurbeheerplan Gelderland (2013) is de compensatielocatie aangewezen als kruiden- en faunarij grasland, ruigte veld en dennen-, eiken- en beukenbos. Deze locaties zijn op 7 november 2012 bezocht met als doel de huidige staat te beoordelen en te vergelijken met het beheerdoel in het Natuurbeheerplan (zie onderstaande afbeelding).

Kruiden- en faunarij grasland

Kruiden- en faunarij grasland wordt bij een goede kwaliteit gekenmerkt door variatie in structuur (ruigte en plaatselijk struweel, hogere en lage vegetatie) en een kruidenrijke graslandbegroeiing die rijk is aan kleine fauna. Het type is onder andere van belang voor vlinders en andere insecten, vogels en kleine zoogdieren. Het betreft grasland waarin de grasachtigen dominant zijn, maar de kruiden en mossen een oppervlakteaandeel van tenminste 20% hebben.

Op de afbeelding hiernaast is een indruk gegeven van de huidige situatie van het deel dat aangewezen is als kruiden- en faunairijk grasland. Op deze locatie is weinig tot geen grasland aanwezig. De meest grazige vegetaties zijn te vinden op de wallen en langs de weidepalen die de noordelijk akkers van de compensatielocatie scheiden. De overige vegetatie valt onder ruigtekruiden waarin brandnetel en distels domineren. Dit deel voldoet niet geheel aan het aangewezen beheertype, maar de aanwezige kruidenruigte zorgt wel voor een verhoogde waarde voor fauna: vlinders, insecten, vogels en kleine zoogdieren.

Ruigte veld

Onder ruigteveld worden grote oppervlakte voorkomende ruigtevelden met dominantie of in mozaïek voorkomende ruigtevegetaties, die meestal ontstaan zijn na grootschalige ingrepen, zoals na drooglegging of plotselinge sterke extensivering na een intensief grasland- of akkerbeheer verstaan. Ruigtevelden kunnen rijk zijn aan insecten en bij een begrazingsbeheer soms ook ruimte bieden aan veel kruiden. Het beheertype ruigteveld is met name van belang voor een aantal vogelsoorten zoals blauwborst, sprinkhaanzanger en soms velduil.

In de huidige situatie bestaat dit deel voornamelijk uit hogere ruigtekruiden (brandnetels, distels) en enkele lagere grassen en kruidige vegetaties. Het beheer betreft begrazing door pony's, waardoor veel verschil waarneembaar is in horizontale als verticale structuur. Dit deel voldoet daarmee geheel aan het beheertype zoals gesteld in het natuurbeheerplan.

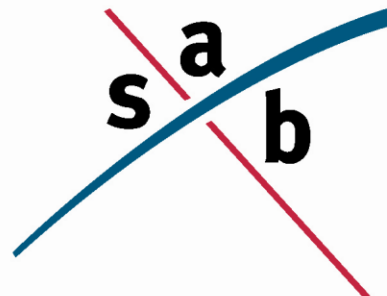

Dennen-, eiken-, of beukenbos

Dennen-, eiken-, of beukenbos omvat bossen met dennen, eiken, beuken en/of berken en zijn vaak eenvoudig van structuur. Veel van deze bossen komen voor op zure, droge en zandige bodems. Wanneer de bodem meer leem bevat, kennen de bossen een grotere floristische rijkdom. Ook vochtiger typen van deze bossen met pijpenstrootje in de ondergroei behoren hiertoe. Vegetatiekundig behoren deze bossen tot het zomereikenverbond of het verbond der naaldbossen.

De aanwezige bomen aan de zuidelijke rand betreffen oude populieren met enkele jonge zomereiken in de ondergroei. Hier groeien geen volwassen eiken, beuken of dennen. Deze locatie voldoet daarmee niet aan het beheertype zoals aangegeven in het natuurbeheerplan.

1.2.2 potentiële waarden compensatielocatie

De natuurwaarden in de huidige situatie voldoen in sommige gevallen niet aan het natuurbeheerplan. Dit geldt voor kruiden- en faunarijkgasland als voor dennen-, eiken-, of beukenbos. Op deze locaties zijn enkele kwaliteitsverbeteringen te realiseren.

Voor kruiden- en faunarijkgasland dient de ontwikkeling van grassoorten gestimuleerd te worden. Op dit moment domineren de kruiden in plaats van de grassen. Dit komt hoogst waarschijnlijk door de voedselrijk ondergrond en het beheer door pony's. Door het beheer af te stemmen op de ontwikkeling van grassen en bloemrijke kruiden kan aangesloten worden op het beheertype. De kans is echter groot dat dit een ruigte blijft, aangezien het direct naast een ruigte ligt. Hoe realistisch deze kwaliteitsverbetering van het kruiden- en faunarijkgasland is valt te bezien.

Het dennen-, eiken-, of beukenbos ontbreekt op deze locatie. De aanwezige bomen betreffen oude populieren met ondergroei van enkele jonge zomereiken. Voor de kwaliteitsverbetering zal omvorming van het bos naar een eikenbos uitgevoerd moeten worden. Dit betekent dat er meer zomereiken, beuken of berken aangeplant moeten worden en dat geen populier herplant moeten worden als deze bomen kaprijp zijn. De aanwezige ondergroei van lijsterbes en meidoornen kan daarbij gehandhaafd blijven. Het beheer van dit bosje dient afgestemd te worden op de ontwikkeling van paddenstoelen, blad- en korstmossen en vaatplanten. Het ontwikkelen van een oude bosbodem is daarbij een pre.

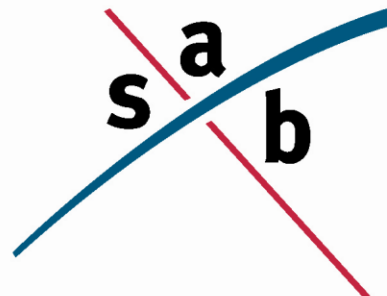
1.2.3 overige potentiële natuurwaarden

Binnen de compensatie locatie kunnen ook andere natuurwaarden worden gecreëerd dan die aangewezen in het natuurbeheerplan. Zo kan in de lagere delen van de compensatielocatie waterrijke elementen gerealiseerd worden. Dit heeft positieve effecten op amfibieën en waterminnende vegetatie. Door directe zoninval in deze watergangen plaats te laten vinden en door het beheertype dennen-, eiken-, of beukenbos verder te ontwikkelen worden zowel voortplantingslocaties als overwinteringslocaties voor amfibieën gecreëerd.

Binnen de compensatielocatie wordt aanbevolen inheemse bloeiende struiken aan te planten. De aanplant van deze struiken samen met de realisatie van waterrijke elementen trekt insecten aan. Dit is positief voor de insecten zelf maar ook voor vleermuizen. Insecten zijn de hoofdvoedselbron voor vleermuizen. Door zowel water als bloeiende struiken te realiseren kan de compensatielocatie mogelijk dienst doen als belangrijk foerageergebied voor vleermuizen.

1.2.4 ruimtelijke waarde compensatielocatie

De compensatielocatie ligt niet in de EHS. De gronden liggen het oosten en zuiden wel aan bestaande EHS gebieden. Het oostelijk deel betreft de IJssel. Het zuidelijk deel, dat ligt ten westen van de Sterreschans (rood gearceerd), lijkt een versnipperd deel die alleen door de Waaldijk in verbinding staat met de uiterwaarden van de Waal.

Met de compensatielocatie wordt dit 'versnipperde' deel van de EHS aan de noordzijde verbonden met andere bestaande natuurgebieden. Door deze nieuwe verbinding is dit deel gemakkelijker te bereiken voor soorten, wat de uitwisseling van soorten stimuleert. Dit is in bovenstaande afbeelding weergegeven.

De bestemming van deze grond verandert van 'agrarisch met landschapswaarden' naar de bestemming 'natuur' (zie verder in deze notitie). Verder wordt het eigendom van gronden³ en het beheer overgedragen aan een organisatie die de omliggende gronden al beheren. Zowel het bestemmen van de grond tot natuur als het overdragen van het beheer resulteert in een langdurige handhaving van de te creëren natuurwaarden en een verbeterende uitwisseling van soorten.

1.3 CONCLUSIE

1.3.1 kwaliteitsverbetering natuurwaarden

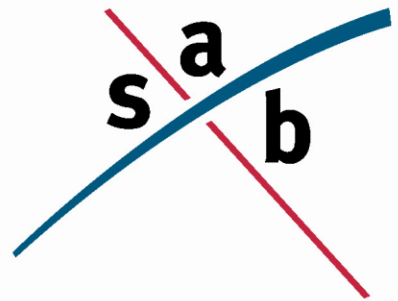
De natuurwaarden in de huidige situatie voldoen in sommige gevallen niet aan het natuurbeheerplan. Dit geldt voor kruiden- en faunarijkgasland als voor dennen-, eiken-, of beukenbos. Op deze locaties zijn enkele kwaliteitsverbeteringen te realiseren. Deze kwaliteitsverbeteringen worden gerealiseerd door het beheer aan te passen en andere boomsoorten aan te planten. Binnen de compensatielocatie worden ook andere natuurwaarden gecreëerd die niet aangewezen zijn in het natuurbeheerplan, denk daarbij aan waterrijke elementen en inheemse bloeiende struiken. Verder zorgt het overdragen van het eigendom van de gronden en het beheer en het bestemmen van de grond tot natuur in een langdurige handhaving van de te creëren natuurwaarden.

Ecologisch gezien leiden bovenstaande maatregelen tot een beperkte kwalitatieve verbetering van de bestaande natuurwaarden. De kwalitatieve verbetering van de natuurwaarden wordt voornamelijk gehaald uit het toevoegen van waterrijke elementen en de aanplanten van bloemrijke struiken.

1.3.2 ruimtelijke waarde compensatielocatie

De compensatielocatie grenst direct aan de EHS. De compensatielocatie zorgt voor een vergroting van het areaal EHS en tot een beter functionerende EHS. Met de plannen wordt drie maal zoveel natuur teruggebracht (7.500 m²) dan dat aangetast wordt (2.500 m²). Dit komt overeen met compensatie van 300% terwijl een maximale compensatieverplichting geldt van 166%. Verder wordt met de compensatielocatie een 'versnipperde' deel van de EHS verbonden met andere bestaande natuurgebieden. Door deze nieuwe verbinding is dit deel gemakkelijker te bereiken voor soorten, wat de uitwisseling van soorten stimuleert. Door dit deel te bestemmen als natuur levert dit voor de toekomst een definitieve en verbeterende uitwisseling van soorten op.

³ Huidige eigenaar gemeente Lingewaard

2. PLANOLOGIE

2.1 ALGEMEEN

In het voorgaande is de beoogde compensatielocatie vanuit een ecologische optiek beschreven, gekoppeld aan de te realiseren natuurdoeltypen op de locatie. Onderstaand volgt een planologisch vergelijk tussen de thans vigerende bestemming op de compensatielocatie, en de in het op te stellen bestemmingsplan neer te leggen bestemming 'Natuur'. Hieruit blijkt, naast een ecologische verbetering ten aanzien van de compensatielocatie, ook een planologische verbetering. Immers met de nieuw neer te leggen bestemming 'Natuur' worden de ecologische doelstellingen voor de compensatielocatie ook planologisch gewaarborgd.

2.2 VIGERENDE BESTEMMING

De aangedragen compensatielocatie valt nu onder de werking van het vigerende bestemmingsplan 'Buitengebied Bemmelen 1978'. Ten behoeve van de planologische vergelijking is de bestemming en de daarbij behorende bouw- en gebruiksmogelijkheden in deze notitie uitgeschreven.

2.2.1 compensatielocatie

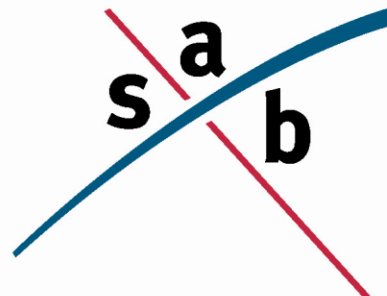
De beoogde compensatielocatie heeft thans in het vigerende bestemmingsplan "Buitengebied Bemmelen 1978" de bestemming 'Agrarisch Gebied van landschappelijke waarde'. Volgens artikel 9 van de planvoorschriften zijn deze gronden bestemd voor: *'één of meer vormen van agrarisch grondgebruik, zomede voor behoud, beheer en/of herstel van de bij het van kracht worden van het plan aanwezige landschappelijke waarde'*. Binnen de bestemming mogen bouwwerken en bouwwerken geen gebouw zijnde, ten behoeve van het agrarisch bedrijf worden opgericht. Er is geen aanlegvergunningstelsel opgenomen.

2.3 NIEUWE BESTEMMING

Voor de omvorming van het huidige Fort Pannerden, het aan te leggen parkeerterrein in de EHS en de beoogde compensatielocatie voor dit parkeerterrein, wordt conform de provinciale EHS spelregels één nieuw bestemmingsplan⁴ opgesteld. In voorliggend planologisch vergelijk wordt met name aandacht besteed aan het te realiseren parkeerterrein en de hiervoor aangedragen compensatielocatie.

⁴ Artikel 18.2.1 Ruimtelijke Verordening Gelderland, Geconsolideerde Versie (27 juni 2012).

2.3.1 parkeerplaatsen

De verstoring van de EHS (kwantitatief) betreft de realisatie van een parkeerterrein met een oppervlak van circa 2.500 m² op gronden die zijn aangewezen als EHS-Natuur. In het nieuw op te stellen bestemmingsplan krijgen deze gronden de bestemming 'Verkeer – Verblijf'. Het parkeerterrein wordt landschappelijk ingepast en de verharding ten behoeve van het parkeerterrein zal bestaan uit een open verharding. Zie hiervoor ook figuur 2 van deze

notitie. In de doeleindenomschrijving van de bestemming 'Verkeer – Verblijf' zal worden opgenomen dat de gronden eveneens bestemd zijn voor: '*de aanleg, het behoud, het herstel en/of de ontwikkeling van landschappelijke en natuurwaarden*'. Daarnaast worden binnen de bestemming geen bouwwerken, dan wel bouwwerken geen gebouw zijnde toegestaan. Hiermee wordt de aantasting van de EHS in planologische zin zo beperkt mogelijk gehouden.

2.3.2 Compensatielocatie

De beoogde compensatielocatie zal in het nieuw op te stellen bestemmingsplan worden voorzien van de bestemming 'Natuur'. De gronden zijn hiermee bestemd voor: '*de aanleg, het behoud, het herstel en/of de ontwikkeling van landschappelijke en natuurwaarden*'. Binnen de bestemming worden geen bouwwerken, dan wel bouwwerken geen gebouw zijnde toegestaan. Ook wordt een omgevingsvergunning voor werken en werkzaamheden opgenomen om hiermee de aanwezige en verder te ontwikkelen natuurwaarden te beschermen.

2.4 CONCLUSIE

Geconcludeerd mag worden dat de aantasting van de EHS door het parkeerterrein in planologische zin beperkt is en dat de nieuwe bestemming 'Natuur' voor de compensatielocatie in planologische zin een verbetering betreft. Hiermee worden de aanwezige en te ontwikkelen ecologische waarden beter beschermd. Hiermee zal naast een ecologische verbetering eveneens een planologische verbetering ten behoeve van de aanwezige en te ontwikkelen ecologische waarden ontstaan.

SAB • Arnhem

bezoekadres
Frombergdwarsstraat 54
6814 DZ Arnhem

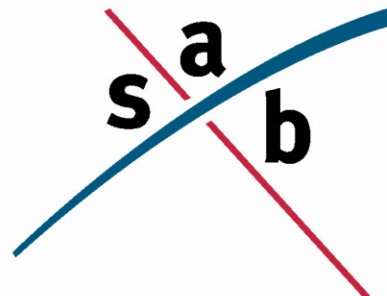
correspondentieadres
Postbus 479
6800 AL Arnhem

T [026] 357 69 11
F [026] 357 66 11
I www.sab.nl
E arnhem@sab.nl

KvK Arnhem 09122123

SAB • Amsterdam

SAB • Eindhoven

BIJLAGE 1: LUCHTFOTO PLANGEBIED

Locatie parkeerterrein

Compensatielocatie

Fort Panterden